

V Ljubljani, 4. marca 2014

SPOROČILO MEDIJEM

Od ČE, 13., do ČE, 20. marca 2014

16. festival dokumentarnega filma – FDF

Kosovelova dvorana (CD), Slovenska kinoteka

www.fdf.si

Uvodnik

Zgodbe, ki so

Že vrsto let ni nobenega dvoma več, da med najbolj razburljive filme spadajo tisti, ki (nekateri očitno, drugi prikrito, tretji po naključju) brišejo meje med dokumentarnim in igranim. Kar je samo na videz v navzkrižju z veliko strožjo zgodovinsko mejo, češ, v starih časih gledalcev niso vlekli za nos, začeni s »prvim celovečernim dokumentarcem«, znamenitim *Nanookom s severa* (1921), ki je bil kljub pristnemu življenjskemu okolju dodobra odigran oziroma insceniran. Danes so tovrstne meje in »prevare« (razen faktografije) skoraj legitimne, marsikaterega gledalca zanima predvsem dobra zgodba, konkretnije, dobro *povedana* zgodba. Tudi v dokumentarcu, ki naj bi »zgoj« (ali predvsem) dokumentiral resničnost. Tega pri filmu ni, trdi Frederick Wiseman, eden najznamenitejših in najbolj cenjenih dokumentaristov, ki se po lanski obsežni festivalski retrospektivi letos vrača s filmom *Berkeley*. Vsak montažni rez, vsaka subjektivna odločitev, kaj od posnetega gradiva naj avtor zavrže in kaj v film vključi (ter v kakšnem vrstnem redu!), vse naštetu je neposredno poseganje v resničnost. Kot npr. metoda Anje Salomonowitz; v njenih filmih nastopajo »igranci«, ki v okusno izdelanih mizanscenah uprizarjajo resnične izpovedi žrtev migracijske politike, kar pa filmu *727 dni brez Karama* ne jemlje niti kančka angažiranega roba.

Tudi dokumentarci pripovedujejo zgodbe, resnice in laži; gledamo tudi komedije, romantične zgodbe in trilerje, pa navdušujoče protagoniste, o katerih bi morali poleg dokumentarca že zdavnaj posneti tudi igrani film. Ampak kaj se zgodi, če ta deluje kot prepričljiv dokumentarec? Kako gledamo na film, v katerem igralci čas in delovno okolje, kjer se gibljejo, tako ponotranjijo, da učinkujejo kot najbolj avtentična podoba? Takšen je italijanski *TIR* z glavnim junakom Brankom, čigar delavsko zgodbo bi marsikdo brez težav zamenjal za

izbran primer dokumentaristike. Letošnji Festival dokumentarnega filma je poln bodisi karizmatičnih, »filmskih« likov, bodisi intrigantnih zgodb, ki se berejo kot napeta fikcija, npr. zgodba o iranski deklici Sepideh, ki želi poleteti med zvezde; o Benjaminu Murrelsteinu, maničnem, zgovornem pripovedovalcu z epskim zamahom iz *Poslednjega krivičnika*; o Paulu-Julienu Robertu, ki v *Moji odsotni družini* s pomočjo arhivskega gradiva sestavi neznano zgodbo svoje mladosti. Kadar arhivi izostanejo, se režiserji zatečejo k formalnim rešitvam, npr. Rithy Panh, čigar *Slika, ki je ni* nasilje Rdečih Kmerov ponazori z animirano-lutkovno rekonstrukcijo. Ti dokumentarci *pripovedujejo*, prav vsi z letošnjega festivala – tudi najbolj asketski – pa o čem *govorijo*.

Simon Popek
vodja filmskega programa CD

Mednarodna žirija

Nagrada Amnesty International Slovenije za najboljši film na temo človekovih pravic (Tekmovalni sklop)

Jelena Aščić, Slovenija

Študirala je primerjalno književnost, z mediji pa se je srečala že v srednji šoli kot televizijska in radijska napovedovalka. Uspešno pot je nadaljevala kot voditeljica razvedrilne oddaje na POP TV, kmalu pa se je vrnila na RTV Slovenija, kjer je že vrsto let novinarka in voditeljica informativnega programa RTV Slovenija. Kot novinarka ter hči priseljencev iz Bosne in Hercegovine posebno pozornost namenja socialnim in družbenim temam, kot so delavske in človekove pravice, revščina, marginalne skupine, priseljenci ... Je avtorica odmevnih dokumentarnih filmov; za film o bosenskih gradbenih delavcih v Sloveniji *Gradimo suženjstvo* je prejela več nagrad (nagrado Društva novinarjev Slovenije za raziskovalno novinarstvo, nagrado RTV Slovenija za posebne dosežke in medijsko nagrado Viktor za dokumentarni film leta), prebila se je tudi v polfinale festivala Civic. Tudi njen drugi film o spolnih zlorabah otrok *Nikomur ne smeš povedati* je bil nominiran za več nagrad.

Kusha Bahrami, Iran

Je neodvisni filmski ustvarjalec in fotograf, oporečnik vesti, begunec in aktivist za človekove pravice. Zaradi zavračanja služenja obveznega vojaškega roka in spreobrnitve v krščanstvo je leta 2006 pobegnil iz Irana. Od 2009 živi v Grčiji, leta 2012 je dobil status begunca. Od 2009 je član Amnesty International, leto zatem pa je postal tudi član izvršnega odbora grške Amnesty International. Njegove fotografije so bile na ogled na različnih razstavah v Grčiji, je režiser oz. pomočnik režiserja dokumentarnih filmov *This Is My Story* in *Fairy Tale*. Trenutno režira nov dokumentarni film z naslovom *Solving by My Tooth*.

Matej Povše, Slovenija

S fotografijo se je srečal pri trinajstih letih, ko je spoznal osnove fotografije in bil za svoja dela na osnovnošolskih tekmovanjih nekajkrat nagrajen. Šolanje je nadaljeval na Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo ter že takrat začel sodelovati s časopisno hišo Dnevnik, kjer je delo nadaljeval po končanem šolanju. Sledilo je dolgoletno sodelovanje z mediji, saj je le tako lahko prikazal svoje fotografsko videnje in stvaritve širšemu občinstvu. Več kot deset let je redno objavljaval v različnih slovenskih in tujih medijih. Za svoje delo je prejel številne nagrade, kot so Emzin Fotografija leta, nagrada Društva novinarjev Slovenije in nagrada festivala Slovenia Press Photo.

V zadnjem času se spogleduje z novimi mediji, predvsem multimedijo, tematsko pa se osredotoča predvsem na begunce in migrante v severni Afriki ter begunce na območju Gaze. Svoja dela samostojno razstavlja. Fotografija zanj ni le odtis resničnega, temveč polje subjektivnega zapisa svetlobe.

Tekmovalni sklop

727 dni brez Karama

Die 727 tage ohne Karamo 727 Days Without Karamo

Režija: **Anja Salomonowitz**

Avstrija, 2013, 80', DCP

Prodaja: Austrian Film Commission; festivals@afc.at

Režiserka nadaljuje sijajno serijo insceniranih, vendar nič manj ostrih družbenokritičnih dokumentarcev. Tokrat so protagonisti zgodbe o imigrantski politiki postavljeni v okolje, v katerem znova prevladuje ena barva, tokrat rumena, ki estetsko dopolnjuje resnično okolje njihovega vsakdana. Avstrija ima enega strožjih zakonov o priseljencih, sploh tistih, ki prihajajo iz tretjega sveta. Niti poroka z avstrijskim državljanom niti opravljeni izpit iz nemškega jezika in dolgoletni status tujca ne zagotavljajo državljanstva ali vsaj dovoljenja za delo. Celo priseljenci, ki so si v Avstriji že zdavnaj ustvarili družine, so nemalokrat deportirani ...

»Zanimivo pri intervjujih je, da so ljudje govorili o zelo osebnih stvareh, vendar so se nekatere tudi prekrivale. Številni so mislili, da je pred poroko vse težko, po njej pa vse lažje, vendar so pozneje ugotovili nasprotno. Te stvari se lahko zgodijo vsakomur, želela sem prikazati, kako zakon uničuje nekatere od teh življenjskih in ljubezenskih zgodb. Vsi v filmu pripovedujejo lastne zgodbe z lastnimi besedami. Vsi interjerji so iz njihovih stanovanj, skorajda vsa oblačila, ki jih nosijo, so njihova. Veliko ljudi vpraša, ali je film popolnoma 'resničen', saj večina ni navajena dokumentarcev o tej temi, ki bi bili ustvarjeni s posebnim poudarkom na estetiki, svetlobi in barvah.« (Anja Salomonowitz)

Anja Salomonowitz – filmografija (izbor)

Carmen (2000); Das wirst du nie verstehen (2003); Zgodilo se je ravnokar/Kurz davor ist es passiert (2006)

15. 3. ob 17.15, Kosovelova dvorana

20. 3. ob 17.00, Kosovelova dvorana

Obljubljena dežela

Land van Aankomst The Land of Promise

Režija: **Paul Scheffer, René Roelofs**

Nizozemska, 2013, 102', DCP

Prodaja: Interakt; interakt@interakt.nl

Dokumentarec se za analizo vprašanja o delavskih migracijah znotraj Evrope v zadnjega pol stoletja v celoti zanaša na arhivske posnetke. Gre za sociološki film najdenih, recikliranih posnetkov (*found footage*), ki govori na podlagi starih in novih televizijskih reportaž, intervjujev, filmskih tednikov, televizijskih poročil ali amaterskih posnetkov. In posnetki so dovolj zgovorni sami po sebi, ne potrebujemo kontekstualizacije, saj je bilo vprašanje priseljencev z juga Evrope in severa Afrike povsod podobno, od Nemčije, Francije, Nizozemske do Švedske in Velike Britanije. Po začetnem navalu priseljencev, ki so v bogatejših državah pomenili ceneno delovno silo, so se v sedemdesetih letih začela pojavljati

prva vprašanja o ogrožanju delovnih mest domačinov, pozneje pa tudi izražanje razlike med vključevanjem in prilagajanjem priseljencev.

»Naš prvi namen je bil danes intervjuvati veliko ljudi; šele pozneje smo se odločili uporabiti izključno arhivsko gradivo. Stare posnetke pogovorov smo uporabili pri raziskavi, saj smo med procesom ugotovili, da med poslušanjem pripovedi iz arhivskega gradiva, v času, ko so se tiste stvari dogajale, nastane močnejši čustveni vtis, kakor če bi jih opazovali, kako sede na stolu pripovedujejo o priseljevanju in vključevanju, kot se ju spominjajo.« (Paul Scheffer, René Roelofs)

Paul Scheffer – filmografija

Obljubljena dežela/The Land of Promise (2013)

René Roelofs – filmografija (izbor/selection)

Zonen van Suriname (2001); En terecht! (2003); Gatekeepers (2009)

14. 3. ob 21.15, Kosovelova dvorana

17. 3. ob 21.00, Kosovelova dvorana

Vrnitev v Homs

Return to Homs

Režija: **Talal Derki**

Sirija, Nemčija/Syria, Germany, 2013, 87', DCP

Prodaja: Proaction Film; orwa@proactionfilm.com

Sundance 2014 – prva nagrada za dokumentarni film

Dokumentarec, ki ga je Derki v okupiranem mestu Homs v zahodni Siriji posnel med letoma 2011 in 2013, prikazuje skupino mladih revolucionarjev, ki pod vodstvom karizmatičnega dvajsetletnika Basseta predsedniku Al-Assadu sprva nasprotujejo z nenasilnimi demonstracijami, po vse bolj agresivnih posegih režimske vojske pa tudi sami poprimejo za orožje. Basset – prej nadarjen nogometni vratar, zdaj popularen aktivistični pevec – je okrog zbral srborite vojščake, ki bi za osvoboditev Homsa, izgon režimskih vodij in vrnitev družin tudi umirali. In umirajo.

»Prav v Homsu smo prvič demonstrirali do hripavosti. Revolucija kot volja po celostni spremembi se je odražala po vsem mestu, tam, pred mojimi očmi, je bila nova generacija, katere prihod sem čakal in preprosto sem se včlanil. Ko se prvič rokuješ z Bassetom Saroutom, te prevzame zelo nenavaden in čudovit občutek, popolnoma te očara, enako se zgodi, ko ti Osama pokaže svoje videe ... Homs je bil od nekdaj avantgarden, vedno nas je vse presenečal. Bil sem tam s preostalimi, s kamero spremljal razvijajoči se vihar, verjel sem, da se na tistih cestah rojeva nova sirijska zgodba.« (Talal Derki)

Talal Derki – filmografija

Azadi (2011); Lajat (2012)

16. 3. ob 20.45, Kosovelova dvorana

18. 3. ob 19.00, Kosovelova dvorana

Slika, ki je ni

L'image manquante The Missing Picture

Režija: **Rithy Panh**

Francija, Kambodža, 2013, 92', DCP

Distribucija: Demiurg; demiurgos@siol.net

Oskarji 2014 – nominacija za najboljši tujejezični film

Mogočen dokumentarec režiserja, ki se že vso poklicno pot posveča izključno eni temi – nasilju Rdečih Kmerov nad prebivalstvom Kambodže po prevzemu oblasti leta 1975.

Impozantnemu opusu objektivnih filmov je zdaj dodal še zelo osebno samoopazovalno zgodbo, s katero je želel v mozaik vstaviti »manjkajoči delec«, ki ga režimska propaganda nikoli ni dokumentirala; namreč podobe delavskih taborišč, v katerih so umirali milijoni zaprtih »komunistov«, med njimi Panhova mati. Panh arhivskega uporabnega gradiva na voljo ni imel, obstajajo le posamični propagandni filmi, ki kažejo nasmejane in poplesujoče obraze ob riževi žetvi. »Zadrego« je Panh rešil izvirno in nič manj sugestivno, z animirano-lutkovno rekonstrukcijo.

»Veliko let sem iskal manjkajočo podobo: fotografijo, ki so jo Rdeči Kmeri posneli med letoma 1975 in 1979, ko so imeli oblast nad Kambodžo ... Seveda, posnetek sam po sebi ne more dokazati masovnega pomora, vendar nam daje povod za premislek, spodbudi razglabljanje, zapisovanje Zgodovine. V arhivih sem jo dolgo zaman iskal, med starimi listinami, v podeželskih naselbinah Kambodže. Danes vem: podoba je izginila. Pravzaprav je nisem zares iskal; ali ne bi bila nespodobna in nepomembna? Zato sem jo ustvaril. Danes vam ne ponujam ne tiste slike ne iskanja edinstvene podobe, temveč sliko iskanja: tistega, ki ga omogoča film.« (Rithy Panh)

Rithy Panh – filmografija (izbor/selection)

Neak sre (1994); Bophana, une tragédie cambodgienne (1996); S-21, la machine de mort Khmère rouge (2003); Les gens d'Angkor (2004)

17. 3. ob 17.15, Kosovelova dvorana

18. 3. ob 21.00, Kosovelova dvorana

Sepideh

Sepideh – Reaching for the Stars

Režija: **Berit Madsen**

Iran, Danska, Švedska, Norveška, 2013, 90', HD

Prodaja: Beldocs; mladen@beldocs.rs

Sepideh je sedemnajstletna Iranka; navdušuje se nad astrologijo ter sanja, da bo nekega dne postala astronautka in odletela proti zvezdam, podobno kot prva Iranka v vesolju Anousheh Ansari.

Prepričana je, da je z opazovanjem zvezd bliže očetu, ki je pred šestimi leti nenadoma umrl. Toda kako naj revno dekle postane astronautka, sploh v islamski družbi, v kateri pretirana ambicioznost deklet ne uživa ravno širše podpore? Še mati in stric nad njenimi idejami nista navdušena. Sepideh, ki je gospodinjska opravila ali možnost poroke sploh ne zanimata, pa je odločena; končala bo srednjo šolo, prestopila meje amaterskega astrološkega krožka, se vpisala na univerzo in nekoč morda uresničila sanje, o katerih v dnevniku piše Albertu Einsteinu.

»Poleg vedno večjega navdušenja nad njo me je preveval močan občutek, da sem bila pravkar priča prvemu temeljnemu kamnu za zgodbo, ki lahko na krilih dramatičnosti poteka v nepričakovanih smereh. Dekle z obeti in skorajda neuresničljivimi sanjami, ki pa se vseeno bori za višje cilje v življenju. Po štirih letih me je Sepideh povabila v neznani Iran – Iran upanja, zvezdnatega neba in nepogasljive človeške ustvarjalnosti.« Berit Madsen

Berit Madsen – filmografija

Sepideh (2013)

14. 3. ob 21.00, Slovenska kinoteka

16. 3. ob 17.00, Kosovelova dvorana

Aktualni, družbeno kritični

Banditen-kinder: Slovenskemu narodu ukradeni otroci

Režija: Maja Weiss

Slovenija, 2014, 95', DCP

Prodaja: Zavod Maja Weiss; maja.film@gmail.com

Film tako na kolektivni ravni kot s primeri posameznikov pripoveduje zgodbo o trpki in boleči usodi ukradenih slovenskih otrok med drugo svetovno vojno in po njej. V žanru drame in cestnega filma nas na pot spominov odpelje prof. dr. Janez Žmavc, predsednik Društva taboriščnikov ukradenih otrok. Z njim in še z nekaterimi ukradenimi otroki, ženskami in moškimi, obiskujemo postaje njihovega vojnega otroštva brez staršev. Od zbirnega in razločevalnega centra v Celju ter prehodnega taborišča Frohneleiten v Avstriji do nemških taborišč na Bavarskem in Saškem. Zgodbe nas vodijo tudi v Neumarkt, Nürnberg in zloglasni Auschwitz, kjer so umirale njihove matere.

Na krajih nekdanjih otroških taborišč v Nemčiji se ukradeni otroci srečujejo z nemškimi župani, lokalnimi zgodovinarji in redkimi pričami. Po sedmih desetletjih se srečajo nekdanji »banditenkinder« in »deutschekinder«, z ideologijo nacizma zaznamovani slovenski in nemški otroci, žrtve in pričevalci druge svetovne vojne, danes ostareli možje in žene sredi Evrope 21. stoletja. Kesanje in odpuščanje. Zamolčano in težko izgovorjeno. Pogled v oči in stisk roke. Za spomin in v opomin.

Maja Weiss – filmografija (izbor/selection)

Fant, pobratim smrti (1992); Foto film 2001 (1996); Adrian (1998); Cesta bratstva in enotnosti (1999); Nuba, čisti ljudje (2000); Varuh meje (2002); Instalacija ljubezni (2007); Odkrivanje skritega spomina Angele Vode (2011)

14. 3. ob 18.45, Kosovelova dvorana

Pandorina obluba

Pandora's Promise

Režija: **Robert Stone**

ZDA, 2013, 87', DigiBeta

Prodaja: The Film Sales Company; contact@filmsalescorp.com

Kako upravičen je kolektivni strah pred jedrsko energijo, se sprašuje režiser v dokumentarcu, ki bo zaradi kontroverznih trditev in ugotovitev gotovo sprožal polemike. Film namreč zavzame pozitivno stališče do miroljubne in nadzorovane uporabe jedrske energije, ker da je, prvič, čista in zelo učinkovita, drugič, najmanj onesnažuje okolje, in tretjič, najmanj smrtonosna, sploh glede na odnos na tradicionalne energetske oblike, ki na leto zaradi onesnaženosti zraka ubijejo na milijone ljudi. Argumente med drugim podajajo nekdanji ekoaktivisti, zdaj spreobrnjeni zagovorniki atomske energije, ki ugotavljajo, da so bile nuklearke zgodovinsko pretirano demonizirane predvsem zavoljo jedrskega oboroževanja. Jasno kot beli dan je zgolj eno: energetske vse bolj potratnega sveta ne bodo zadovoljile ne sončna energija ne vetrnice ne drugi alternativni energetske viri.

»Že od začetka sem vedel, da bom moral film osnovati na čvrsti osebni pripovedi, če naj bi naredil kakršen koli vtis na množično občinstvo. Že zgodaj sem se odločil film osrediniti na peščico ključnih posameznikov, ki so doživeli dramatičen mišljenjski preobrat v zvezi z vprašanjem jedrske energije, kot se je zgodilo meni. Razvoj njihovega odpadništva – pot od neomajnih nasprotnikov jedrske energije do njenih strastnih zagovornikov – tvori osrednji dramski lok filma.« (Robert Stone)

Robert Stone – filmografija (izbor/selection)

Farewell, Good Brothers (1992); American Babylon (2000); Neverland: The Rise and Fall of the Symbionese Liberation Army (2004); Oswald's Ghost (2007) Earth Days (2009)

15. 3. ob 21.15, Kosovelova dvorana

19. 3. ob 21.00, Slovenska kinoteka

Abeceda

Alphabet

Režija: **Erwin Wagenhofer**

Nemčija, Avstrija, 2013, 108', DCP

Distribucija: Demiurg; demiurgos@siol.net

Dokumentarec o zablodah izobraževalnega sistema po vsem planetu. Režiser Wagenhofer obdela razmere sodobnega izobraževanja vse od Kitajske, ki je po pol stoletja komunistične »enakosti« na hitro presedlala na skrajno agresivno obliko tekmovalnosti, do evropskih (npr. nemških, francoskih ali angleških) modelov, ki pri otrocih sistematično onemogočajo igrivost, jih porivajo v kalupe in posledično ubijajo njihovo ustvarjalnost. Suma summarum: sodobni izobraževalni modeli iz otrok nemalokrat ustvarjajo utrujene, prezaposlene (tudi samomorilske) stroje, kar se pozneje prenaša v zrelo obdobje, ko se brutalna tekmovalnost v predvsem korporativnem svetu še stopnjuje.

»Vprašanje, kako napajamo svoj um, me je najdlje zanimalo. Film vsebuje pomembno vprašanje časovne razporeditve, ne samo notranjega ritma, temveč tudi kdaj se za temo odločiti. Leta 2005 čas za ta film ni bil zrel. Ne govori o izobraževanju kot takem, temveč o prijemu, metodah v ozadju. To je resnično zanimivo področje. Učiš in izobražuješ se lahko kjer koli. Ljudje se do dvajsetega leta že veliko naučimo, vendar najverjetneje le majhen drobec tega v šoli.« (Erwin Wagenhofer)

Erwin Wagenhofer – filmografija

We Feed the World (2005); Let's Make Money (2008); Black Brown White (2011)

15. 3. ob 19.00, Kosovelova dvorana

18. 3. ob 17.00, Kosovelova dvorana

Narko kultura

Narco Cultura

Režija: **Shaul Schwarz**

Mehika, ZDA, 2013, 103', DCP

Distribucija: Demiurg; demiurgos@siol.net

Medtem ko je v Mehiki vojna proti trgovcem z mamili zahtevala že šestdeset tisoč žrtev in v obmejnem mestu Juarez vsako leto umorijo skoraj štiri tisoč ljudi, se je čez mejo v ZDA razvila glasbena subkultura, t. i. *movimiento alterado*; mladi glasbeni navdušenci v novi zvrsti, mehiški različici *gangsta rapa*, slavijo mehiške narkomanske karteles, nasilno obračunavanje in zanimivo življenje. Na mehiški strani meje se policijski inšpektor medtem sprašuje, kam je izginil Juarez njegovega otroštva, ko je bilo mesto še varno in ko so vsako leto registrirali »samo« tristo umorov. *Narcocorridos* skupine so v Mehiki prepovedane, v ZDA pa kljub načelni prepovedi uživajo vse bolj zvezdniški položaj; moralne norme med mladino so izginile, vsi bi radi živeli s pištolo v rokah. Obenem si pripadniki kartelov že vnaprej gradijo spektakularno razkošne mavzoleje, kamor jih bodo položili k počitku – če bodo njihovo truplo sploh našli in še bo ostalo v enem kosu ...

»V enem dnevu sem bil priča več spopadom s strelnim orožjem v Gazi in Afganistanu kot v štirih letih v Mehiki. Vendar je popolnoma jasno, da se povsod dogajajo. Ubijal bi lahko na mostu, ki pelje v ZDA. Ubijal bi lahko sredi belega dne. Počneš lahko, kar želiš. Sedemdeset ljudi bi lahko pokopal v grob v Durangu, ki sem ga obiskal in je točno sredi mesta. Kako to, da nihče ni ničesar povedal?« (Shaul Schwarz)

Shaul Schwarz – filmografija

Narco Cultura (2013)

19. 3. ob 17.00, Kosovelova dvorana

20. 3. ob 20.00, Kosovelova dvorana

Hiše za vse

Casas para todos Houses for All

Režija: **Gereon Wetzel**

Nemčija, Španija, 2013, 60', HD

Prodaja: If... Productions; info@ifproductions.de

Plemenit primer nemške dokumentaristike in asociativne montažne tehnike, s katero režiser prikaže bizarno razliko med špansko gospodarsko stvarnostjo pred recesijo in danes. Wetzel s klinično hladno, a zelo zgovorno distanco izriše tragikomedijo nešteti zgrajenih počitniških kompleksov, blokovskih naselij, avtocest, nakupovalnih centrov in letališč, ki danes napol zgrajena ali pa dokončana, a neprodana, propadajo v posmeh in so narodna sramota. Na »mednarodnih letališčih« se zabavajo letalski modelarji, mesta duhov so izvrstna za urbane igre; osamele ulice počitniških naselij so prostor za rolkarje, na plevelu med nedokončanimi objekti se pasejo ovce itd. Vse te podobe se podvajajo s televizijskimi oglasi, ki so Zahodnjake in Špance pred letom 2008 vabili k nakupu počitniških parcel, ali govori španskih politikov in nepremičninskih špekulantov, ki so pred pokom balona obljubljali raj na Zemlji. »Barvita oglaševalska estetika, ki je obljubljala 'boljše življenje', postane v Španiji komedija absurda, sploh ko lepe, puhle besede prodajalcev in politikov vzporejamo s podobami praznih stanovanjskih naselij, nikoli uporabljenih otroških igral ali posušenih igrišč za golf. Nekaj tragičnega je v podobah teh propadlih, visoko letečih idej.« (Gereon Wetzel)

Gereon Wetzel – filmografija (izbor/selection)

Castells (2006); Die Reproduktionskrise (2007); How to Make a Book With Steidl (2010); El Bulli – Cooking in Progress (2011)

14. 3. ob 17.30, Kosovelova dvorana

18. 3. ob 21.00, Slovenska kinoteka

Intimni in globalni portreti

Moja odsotna družina

Meine keine familie My Fathers, My Mother and Me

Režija: **Paul-Julien Robert**

Avstrija, 2012, 93', DCP

Prodaja: Austrian Film Commission; festivals@afc.at

Komune, ki so se kot alternativa tradicionalnim družinskim celicam pojavljale od sedemdesetih leta naprej, so vzniknile tudi v Avstriji. Eno od njih je leta 1972 ustanovil kontroverzni likovni umetnik Otto Muehl; zagovarjali so skupno lastnino, svobodno ljubezen in odmik od družinskih vezi. Zakaj se je takšen družbeni eksperiment sčasoma izrodil in propadel? Paul-Julien Robert odstre detajle svojih dvanajstih let v eni največjih evropskih komun in išče biološkega očeta. S pomočjo videogradiva, posnetega v komuni, se izriše podoba vse bolj sprevrženega vodje Muehla, ki je popolnoma predane starše »zmodeliral« v poslušne ovce, uvajal hierarhično strukturo in avtokracijo, predvsem pa poniževal otroke, ki največkrat sploh niso vedeli, kdo je njihov oče ...

»Pred šestimi leti sem želel več izvedeti o svojem umrlem biološkem očetu. Med raziskavo sem se podal na potovanje, na katerem sem ugotovil veliko o sebi, dečku v arhivskem gradivu. To mi je omogočilo vnovič odkriti stvari, ki sem jih o svoji preteklosti pozabil. Štiri leta sem se sestajal ter pogovarjal s svojimi starši in številnimi drugimi otroki, s katerimi sem odraščal v komuni. Gre za film o družinah, sistemih in družini kot sistemu.« (Paul-Julien Robert)

Paul-Julien Robert – filmografija

Good Morning, Sir (2002); ERleb (2005); Der Affe beisst, der Mensch erzieht (2006)

13. 3. ob 17.00, Kosovelova dvorana

17. 3. ob 19.00, Kosovelova dvorana

Poslednji krivičnik

Le dernier des injustes The Last of the Unjust

Režija: **Claude Lanzmann**

Francija, Avstrija, 2013, 220', DCP

Prodaja: Le Pacte; contact@le-pacte.com

Benjamin Murmelstein je bil zadnji in edini preživeli med t. i. judovskimi starešinami v Nemčiji. Nacisti so ga v taborišču Theresienstadt, neke vrste Potemkinovih vasesh za zahodnoevropske humanitarne organizacije, nastavili jeseni leta 1944, potem ko so usmrtili njegova predhodnika. Theresienstadt naj bi bil nacistična koncentracijska »inovacija,« kamor naj bi zapirali ostarele Jude, ženske in otroke, toda v resnici ni bil nič manj brutalen in tragičen od preostalih taborišč. Lanzmann je pogovor z Murmelsteinom posnel že leta 1975, ko je pripravljajl *Shoah*, za objavo pa se ni odločil iz več razlogov, tudi zato, ker bi njegovo barvito, zgovorno in na trenutke duhovito pričevanje ne sodilo v delo, ki je o holokavstu govorilo z velikim spoštovanjem. Judovske starešine so Judi in Izrael po vojni demonizirali, ljudje so jih največkrat videli kot kolaborante s slo po moči, še posebej Murmelsteina, ki je bil »poseben primer«, pragmatičen, iznajdljiv, inteligen ten človek, ki je želel preživeti tudi sam. To je bil človek, ki ni zanikal želje po oblasti, toda obenem je poudarjal, da je zastavljajl življenje za reševanje Judov, saj je bil že pred vojno Eichmannov judovski pribočnik na Dunaju. Lanzmann je petintrideset let po intervjuju stvari seveda moral postaviti v kontekst, zato tudi sam igra vidno vlogo, saj obiskuje zgodovinska znamenja, bere odlomke iz dnevnika rabina, ki je v Theresienstadtu storil samomor.

»V tednu, ki sem ga z njim preživel, sem ga vzljubil. Ne laže: z drugimi je tako strog kot s sabo.« (Claude Lanzmann)

Claude Lanzmann – filmografija (izbor/selection)

Zakaj Izrael?/Pourquoi Israel (1973); Shoah (1985); Tsahal (1994); Sprehod mrtveca/Un vivant qui passe (1999); Sobibór, 14 octobre 1943 (2001)

19. 3. ob 19.00, Kosovelova dvorana (samo angleški podnapisi)

TIR

Režija: **Alberto Fasulo**

Nastopa: Branko Završan

Italija, Hrvaška, 2013, 87', DCP

Prodaja: Fandango; raffaella.digiulio@fandango.it

TIR je plod scenariističnega in improvizacijskega sodelovanja med režiserjem Fasulom in glavnim igralcem Brankom Završanom. Film, ki je na festivalu v Rimu 2013 osvojil glavno nagrado, bi lahko opredelili kot inscenirani dokumentarec, zasnova namreč temelji na igralčevem pristnem odnosu do dela, ki ga filmski junak, slovenski tovornjakar Branko, opravlja za italijanskega delodajalca. Branko je po izobrazbi učitelj, vendar ga je kriza v šolstvu prisilila, da sedaj dela kot voznik tovornjaka. Sam se ne pritožuje, saj zasluži trikrat več kot učitelj, problem je okrnjeno družinsko življenje; z ženo (glas Lučke Počkaj) komunicira le po telefonu, sin ga pokliče le, če potrebuje njegovo pomoč ...

»Bolj kot o tovornjakarju film govori o paradoksu, da zavoľjo sluŹbe Źiviš daleč stran od ljubljениh oseb, za katere pravzaprav delaš. Scenarij sem pisal več kot štiri leta. V tem obdobju sem se izmenično ukvarjal s terenskim raziskovanjem in razmišljanjem o zbranem gradivu, v neprestani ustvarjalni napetosti med fiktivnimi in dokumentarnimi prvinami. Vmes se je vse naokoli nas razbohotila kriza brez primere, ki bi jo le steŹka in celo napačno opisali kot samo gospodarsko. Namesto da bi se osredinjal na sociološki vidik, me je zanimalo pogledati liku pod koŹo, v trenutku osebne krize, ki ga je prisilila v ne samo praktično, temveč tudi etično in eksistencialno odločitev.« (Alberto Fasulo)

Alberto Fasulo – filmografija

Rumore bianco (2008); Atto di dolore (2011); TIR (2013)

13. 3. ob 20.00, Kosovelova dvorana

16. 3. ob 18.45, Kosovelova dvorana

Berkeley

At Berkeley

ReŹija: **Frederick Wiseman**

ZDA, 2013, 244', HDcam

Prodaja: Doc & Film International; doc@docandfilm.com

Wisemanov portret Kalifornijske univerze v Berkeleyju, velike javne univerze v ZdruŹenih drŹavah, je po ambiciozni zasnovi in kolosalni izvedbi mogoče primerjati z njegovim filmom *DrŹavna zakonodaja* (2010). Gre za prepoznavno reŹiserjevo razgrnitev vseh plasti institucije, kolosa izobraŹevalnega sistema. Spoznamo vodstvo šole ter njegovo teŹnjo po ohranjanju odličnosti in finančne stabilnosti, učne kurikulumе, načine razvedrila, neformalne pogovore o rasizmu in socialnih razlikah, razmerja med univerzo in mestom, študentske proteste jeseni 2012, ki so zahtevali predvsem ohranitev brezplačnega šolanja.

»Moj film o Kalifornijski univerzi v Berkeleyju prikazuje močno in sposobno administrativno in učno osebje, ki trdo dela, da bi ohranilo – med hudo finančno krizo – merila in integriteto velike drŹavne univerze, na kateri se šolajo izjemno inteligentni in različni študentje. Snemanje v Berkeleyju je bil velik privilegij. Film odraŹa moja prizadevanja za dokumentarce o čim bolj različnih vidikih človeškega vedenja. Mislim, da je za filmskega ustvarjalca prav tako pomembno prikazovati inteligentne, značajne, strpne, dobrohotne in delavne ljudi, kot snemati dela o neuspehu, brezčutnosti in krutosti. *Berkeley* je odraz te ideje.« (Frederick Wiseman)

Frederick Wiseman – filmografija (izbor/selection)

Titicutske norčije/Titicut Follies (1967); Zakon in red/Law & Order (1969); Socialna podpora/Welfare (1975); Belfast, Maine (1999); Nasilje v druŹini/Domestic Violence (2001); Boksarska telovadnica/Boxing Gym (2011)

17. 3. ob 19.00, Slovenska kinoteka

Gospodar vesolja *Master of the Universe*

ReŹija: **Marc Bauder**

Avstrija, Nemčija, 2013, 88', HD

Prodaja: Beldocs; mladen@beldocs.rs

Dokumentarec o svetu denarja, v katerem nekdanj super uspešni investicijski bankir Rainer Voss v izpraznjeni poslovni stolpnici sredi Frankfurta razlaga skrivnosti in nečedne posle kapitalizma. Gre za »šnelkurs« iz brezobzirnega podjetništva, pogoltnosti po dobičku za vsako ceno, megalomanije, tekmovalne nemoralnosti in nezmoŹnosti učenja iz lastnih napak. Voss osvetľuje lastno uspešno pot od sredine osemdesetih let naprej in jo projicira na

globalno sliko, v kateri je bančništvo v zadnjih tridesetih letih postalo tako kompleksno, zapleteno in prepleteno, da se zdijo vprašanja o reševanju krize nerešljiva.

»Film govori zase; finančni sistem ima velik vpliv na naše življenje in do morebitnih sprememb v prihodnje imam precej ciničen odnos. Vedno nam ponujajo enake rešitve, zgodovina in odločitve sem nam vseskozi ponavljajo: 'Preveliki smo, da bi nam spodletelo; preveliki, da bi šli v zapor.' [...] Pomembneje kot zapreti bankirje se mi zdi spremeniti svet, si postaviti vprašanja, se pogledati v ogledalo. Smo sokrivi za vse ekscese in zločine finančnikov? Mar ne odvrčamo pogleda, namesto da bi iskali rešitve?« (Marc Bauder)

Marc Bauder – filmografija (izbor/selection)

Keine verlorene Zeit (2000); Jeder schweigt von etwas anderem (2006); Nach der Revolution (2010); Das System – Alles verstehen heisst alles verzeihen (2011)

15. 3. ob 21.00, Slovenska kinoteka

Retrospektiva

Marcel Łoziński

Etika dokumentarnega filma

»Vsak ustvarjalec dokumentarnega filma mora še pred začetkom snemanja znati odgovoriti na tri temeljna vprašanja: kaj, v imenu česa in kako.« (Marcel Łoziński)

Marcel Łoziński predava dokumentarni film na filmski šoli, ki nosi ime po znamenitem poljskem režiserju Andrzej Wajdi. Ko se prvič sreča z novimi študenti, jih skuša odvrniti od snemanja dokumentarcev. Razloži jim, za kako težko, nevhvaležno delo gre. Pojasni jim, v kako podrejenem položaju je dokumentarec v primerjavi z igranim filmom, in jim pove, da bodo lačni. Pokaže jim pičle statistike predvajanja dokumentarnih filmov v kinodvoranah. Opozori jih, kako težko je najti dober predmet obravnave, in kako težko, celo neprimerno težje je nato najti dober in obenem iskren pristop. Pripoveduje jim zgodbe o urah, dneh, tednih, mesecih in celo letih, ki jih bodo preživeli v montaži enega samega filma. Predvsem pa jim položi na srce, da mora biti režiser dokumentarnega filma v prvi vrsti človek in šele nato režiser. Človek, ki bo resnično znal opazovati, poslušati in se naposled tudi odpreti drugim okrog sebe. Človek, ki bo upal in znal v vsak film vložiti samega sebe. Režiser, ki se bo zavedal, da bo vsaka njegova podoba nujno porojena iz bolj ali manj usodnega, bolj ali manj bolečega trka med zunanjim svetom, ki ga skuša opisati, in njegovim povsem intimnim razmišljanjem, intenzivnostjo vizije, senzibilnostjo in intuicijo. Šele potem, ko ti bo vse to jasno, ko boš vse to razumel, pa čeprav ne tudi povsem dojel, šele potem pojdi in snemaj dokumentarne filme. Marcel Łoziński to pripoveduje iz lastne izkušnje, enkratne in bogate. Rodil se je turbulentnega leta 1940 v Parizu staršem Judom in predvojnim komunistom. Po koncu druge svetovne vojne se je družina vrnila na Poljsko, vendar je mladi Marcel že pri šestnajstih letih ponovno obiskal Pariz. Tja ga je povabila sestrična, da mladeniču pokaže filme njegovega že pokojnega strica, ki je veljal za družinsko legendo. Stricu je bilo, mimogrede, ime Jean Vigo in njegova dokumentarna mojstrovina *Zavoljo Nice* (A propos de Nice, 1929) je imela ključno vlogo v nadaljevanju življenjske poti poljskega najstnika. Po končanem študiju na politehnični fakulteti se je Łoziński vpisal na še danes proslavljeno filmsko šolo v Lodžu in tam diplomiral leta 1971. Bil je del mlade, zagnane generacije, ki si je že v svojih prvih dokumentarnih filmih drznila spodjedati avtoriteto takratne poljske diktature, svojo bistrumno kritiko pa je vešče zavijala v poetično prisposodbo, formalno poigravanje z naracijo, smisel za humor in naposled tudi iskren humanizem, kar je razorožilo

marsikaterega cenzorja. Tej generaciji prijateljev je med drugimi pripadal tudi Krzysztof Kieślowski, ki je pozneje zaplaval v vode igranega filma, Marcel Łoziński pa je, za razliko od njega, do danes ostal zvest neskončnim zmožnostim in neposrednemu angažmaju dokumentarne forme. Izmed številnih, predvsem kratkih filmov, ki jih je posnel pred letom 1980, so v redno distribucijo na Poljskem prišli samo štirje. Vse druge je cenzura pospravila na police bunkerja in so poljska velika platna razsvetlili šele v zgodnjih devetdesetih. Navzlic temu se danes Marcel Łoziński v šali prekriža, če ga kdo označi za disidenta. Nikakršen disident nisem bil, pravi, za svoje filme smo vendarle prejeli državni denar in jih v vseh primerih tudi posneli. Navsezadnje je dandanašnja cenzura kapitala neprimerno bolj odvrtna in učinkovita, kot je bila nekoč cenzura ideologije. Ko se je torej na Poljskem zamenjal režim, je Marcel Łoziński še vedno snemal politične filme. Še vedno je snemal tudi poetične filme. Pa osebne, globoko intimne. In naposled filme, ki združujejo vse naštetu, kar ta skromni velikan poljskega, evropskega, svetovnega dokumentarnega filma počenja še danes.

Jurij Meden

1. sklop

13. 3. ob 18.00, Slovenska kinoteka

Srečen konec *Happy End*

Režija: **Marcel Łoziński, Paweł Kędzierski**; Poljska, 1972, 35mm, čb, 16', svp

Dokument partijskega sestanka v tovarni. Poslovodje in delavci si strastno podajajo besedo. Polemika se vrti okrog nesprejemljive drže nekega inženirja, ki se je odločil, da namenoma ne bo izpolnil delovne norme, saj ne verjame v tehnično kakovost izdelka. Sindikalna debata začenja dobivati obrise režiranega procesa, se prelevi v pravcato psihološko dramo in naposled izteče v nepričakovan srečen konec. Že na samem začetku ustvarjalne poti Łoziński jasno opredeli temeljni posebnosti svojega avtorskega podpisa, ki nato zaznamujeta vse njegovo prihodnje delo. Prva pomeni svojevrsten preplet dokumentarca in fikcije, preplet dozdevno nepristranskega opazovanja in prikritega poseganja v resničnost pred kamero. Nemara še pomembnejša poteza avtorjevega podpisa je njegova odločna politična zavzetost, ki se kaže v razkrinkavanju vrzeli med uradno ideologijo sistema in njenimi resničnimi učinki. Oblasti filma sicer niso prepovedale, zato pa je ob svojem času doživel eno samo festivalsko projekcijo in nekaj klubskih.

Kralj *Król*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, 1974, 35mm, čb, 7', svp

Portret popolnega konformista, krojača, ki je med drugo svetovno vojno šival uniforme za nemške vojake, po vojni uniforme za oficirje poljske ljudske armade, zdaj pa je lastnik kavarne in živi kot kralj. Skica nekega življenja, nekega obraza je izrisana v nenavadnih, domala eksperimentalnih potezah, ki preiskujejo določene temeljne komponente filmske estetike. Razmerje med sliko in zvokom je razrahljano, postavljeno na glavo in pod vprašaj, podobno velja za dobesedno razmerje med intervjuvancem in spraševalcem, za razmerje med bližnjim in panoramskim posnetkom, za razmerje med subjektom filma in prostorom, v katerem ta biva.

Čelno trčenje *Zderzenie czołowe*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, 1976, 35mm, čb/barvni, 11', svp

Diplomski film Marcela Łozińskiego pripoveduje zgodbo o strojevodji, zglednem delavcu samouku, zaljubljenca v vlake, ki tik pred upokojitvijo zakrivi čelno trčenje, zaradi česar ga

na stara leta nečastno odpustijo ter mu odvzamejo vse plakete in priznanja. Poleg implicitne kritike neizprosne sistema je **Čelno trčenje** tudi edinstven primer mešanja dokumentarnega dispozitiva s klasično naracijo igranega filma.

Dotik *Dotknięcie*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, 1978, 35mm, čb, 13', svp

V Varšavo iz daljne Velike Britanije prileti Clive Harris, zdravilec s polaganjem rok. Poljski prebivalci se v velikih množicah zgrinjajo okrog njega, on pa jim vrača ljubezen z dotikanjem. Portret uročenosti ljudskih množic prebrisan niha med ozračjem slavnosti, celo pobožnosti, kakršno okrog sebe širi zahodnjak, in ironično distanco do podob neke zaslepljenosti.

Preizkus zrelosti *Egzamin dojrzałości*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, 1978, 35mm, čb, 17', svp

Łoziński tokrat pod drobnogled vzame poljski socialistični izobraževalni sistem in v njem najde prisodobno za duševno zdravje celotnega naroda. Odpravi se na srednjo šolo ter snema maturo iz družbenih ved in zgodovine, pri čemer dijake najprej snema v predavalnici, kjer recitirajo uradne propagandne parole, nato pa še na hodnikih šole, kjer se iz istih parol norčujejo ter iskreno pripovedujejo o svojih željah, upih in načrtih za prihodnost.

Vaje v slogu *Ćwiczenia warsztatowe*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, 1984, 35mm, čb, 12', svp

Mlada filmska ekipa se poda na varšavske ulice, kjer intervjuje mladino. Sprašujejo jih preproste, pa zato pomembne stvari: kako so zadovoljni s svojim življenjem, kakšna so njihova pričakovanja, kako komentirajo sistem, v katerem živijo. Nekateri momljajo, skomigajo z rameni, kot papige ponavljajo klišeje, ki se od njih pričakujejo, spet drugi odkrito izražajo svoj gnev nad družbo, ki jim ne daje in ne omogoča tistega, kar želijo. Nizu kratkih intervjujev sledi preobrat, niz intervjujev z isto mladino, v istih posnetkih, vendar je tokrat zvočna podoba filma obrnjena na glavo in mladim v usta položene besede, ki jih niso izrekli. Esejistična, napol eksperimentalna, komična kritika takratnih stalnic in manipulacij uradne nacionalne televizije in filmskih propagandistov.

2. sklop

15. 3. ob 18.45, Slovenska kinoteka

Kako živeti *Jak żyć*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, 1977, 35mm, barvni, 82', ap

V svojem celovečernem dokumentarnem prvencu se Łoziński pod pretvezo, da snema film o značilnih poljskih družinah, spravi nad smešno ravnanje indoktrinacij, ki jih izvaja Zveza mladih poljskih socialistov. Ta namreč poleti organizira poletno taborjenje za družine, v sklopu katerega poteka tekmovanje za »vzorno družino«. Łoziński v letovišče skrivaj podtakne družino igralcev, ki nato duhovito meša štrene strogim načelom tekmovanja. Končna verzija filma seveda ni več skrivala ironične kritike sistema, zato je ta film postavil na hladno in mu dovolil javno predvajanje šele štiri leta pozneje.

3. sklop

16. 3. ob 18.45, Slovenska kinoteka

Test mikrofona *Próba mikrofonu*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, 1980, 35mm, čb, 19', ap

Tovarniška radijska postaja se odloči raziskati, ali delavci v tovarni resnično razumejo zapleten sistem poljskega samoupravljanja, ki naj bi ga suvereno izvajali. Radijski inženir pred mikrofonom vabi delavce, preverja njihovo stopnjo znanja in zavedanja, ter jih sprašuje po iskrenih komentarjih. Avtorjeva nemara najbolj nazorna, ostra in obenem duhovita preiskava zatajevane vrzeli med predpisano učinkovitostjo in pravo zmogljivostjo, med pokroviteljskim diktatom države in njegovimi rezultati, med uradno reprezentacijo realnosti in realnostjo kot takšno.

Obisk *Wizyta*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, 1974, 35mm, čb, 16', svp

Poljska, leto 1974. Urszula Flis je junakinja delavskega razreda, vzor narodu. Mlada kmetica, ki z ostarelo materjo sama živi na odročni kmetiji, sama opravlja vsa težavna dela v hiši, gozdu, hlevu in na njivi, v prostem času pa požira poljsko literaturo in si dopisuje s številnimi kulturniki. Marcel Łoziński snema televizijsko ekipo, ki obišče mladenko, da bi o njej posnela reportažo. Ko se televizijska kamera umakne in Urszula ostane sama z Marcelom, se pred nami nenadoma izriše neka druga podoba podeželske idile. Ta nova, intimnejša podoba, hrbtna plat uradne predstavitve, je prežeta s skrbmi, stisko in osamljenostjo. Štiriindvajset let pozneje se bo Łoziński vrnil k Urszuli Flis in z njo posnel daljši dokumentarec **Da ne bi bolelo**.

Da ne bo bolelo *Żeby nie bolalo*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, 1998, video, barvni, 47', ap

Štiriindvajset let po tem, ko je posnel film **Obisk**, pogled v zakulisje življenja Urszule Flis, nekdanje državne heroinje, se Marcel Łoziński vrne na njeno odročno kmetijo in ponovi vajo. Urszula ni več mlada, njena mama je že davno umrla, vendar še vedno živi sama in se bolj ali manj uspešno kosa s težavnim upravljanjem kmetije. Skupaj z režiserjem si ogledujeta posnetke iz prvega filma in razglabljata o času, ki je minil, o medijskem manipuliranju z resničnostjo v propagandne namene, o osamljenosti, o etiki dokumentarnega filma. Urszula je spet iskrena: »*Po eni strani sem vesela, da se je Marcel po toliko letih spet odločil posneti film o meni. Po drugi strani pa upam, da ne bo bolelo.*«

4. sklop

16. 3. ob 21.00, Slovenska kinoteka

Moje mesto *Moje miejsce*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, 1985, 35mm, čb/barvni, 14', ap

Natančna, pronicljiva in duhovita freska velikega hotela na obali Baltskega morja. Kamera spremlja prav vse hotelske poklice pri njihovih vsakodnevnih opravkih. Gledamo pomivalce posode, kuharje, natakarje, sobarice, receptorje, tajnice, računovodje, postreščke, direktorja. Vsak prizor dela je zvočno podložen z razmišljanji delavca in prav vsak je zase prepričan, da je prav njegovo kolesce odločilnega pomena za delovanje dobro naoljenega ustroja. Pod dozdevno idilično podobo nekega mehanizma, ki seveda spet lahko služi tudi kot prisposodba večjega, državnega sistema, pa je mogoče prebrati tudi kritiko človeške eksistence, omejene na delo, ki ga opravlja.

89 mm od Evrope *89 mm od Europy*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, Francija 1993, 35mm, čb, 11', ap

V Evropi znaša razmik med železniškima tračnicama natančno 1435 milimetrov, tračnice na ozemlju nekdanje Sovjetske zveze pa loči 1524 milimetrov. Razlika je 89 milimetrov. Številka simbolnega pomena sproži idejo. Marcel Łoziński se odpravi na železniško postajo na meji med Poljsko in Belorusijo, kjer vsak vlak stoji tako dolgo, dokler vsem vagonom ne zamenjajo podvozja. Medtem ko se beloruski delavci znojijo in v prahu delajo s težkim železjem, potniki iz različnih dežel ostajajo na vlaku in čakajo. Do stika med enimi in drugimi ne pride, dokler se iz enega izmed vagonov na peron ne požene radoveden deček in steče k prvemu delavcu. Zagotovo najznamenitejši film Marcela Łozińskiego je po različnih svetovnih festivalih osvojil skoraj nepregledno množico nagrad in predstavlja edinstveno zlitje političnega angažmaja in poezije na filmu.

Poštno ležeče *Poste restante*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, 2008, 35mm, barvni, 14', ap

Vsako leto na Poljskem približno milijon pisem za vselej obtiči na pošti, saj jih iz različnih razlogov ni mogoče dostaviti ali pa jih njihovi naslovniki nikoli ne prevzamejo. Na enem izmed takih pisem je z otroško pisavo napisano: »*Bog. Nebesa.*« Drobna dokumentarna poema, zgodba o pismu, ki ne bo nikoli prišlo v roke naslovnika, je leta 2009 prejela evropsko filmsko nagrado za najboljši kratki film.

Zgodi se lahko karkoli *Wszystko może się przytrafić*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, Nemčija, 1995, 35mm, barvni, 39', ap

Po nekem varšavskem parku se preganja šestleten otrok, režiserjev sin Tomaszek. Občuduje velikanskega pava, si z zanimanjem ogleduje rože, drevje in grmičevje. Po klopcah v parku je raztreseno prgišče osamljenih upokojencev, zamaknjenih v opazovanje parka, branje, melanholijo. Deček se jim brez strahu in brez sramu približa ter jih nagovarja. Iskreno ga zanima njihovo življenje in stari ljudje se mu nepričakovano odprejo. Z dečkom delijo svoje življenjske izkušnje, mu pripovedujejo o svojih razočaranjih, pa tudi o željah in o veri, da se mogoče še vedno lahko zgodi kar koli. Deček resno posluša, odgovarja, vliva upanje, deli nasvete. Pripoved o življenju in smrti, lahko tudi eksistencialistična poema ali pa sodobna pravljica.

5. sklop

17. 3. ob 17.00, Slovenska kinoteka

Če se zgodi *A gdyby tak się stało*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, 2007, video, barvni, 40', ap

Dvanajst let po tem, ko je Łoziński s sinom Tomekom v parku posnel film **Zgodi se lahko kar koli**, se oče in sin vrneta v isti park. Tomek je zdaj osemnajstletnik. Sprehaja se po istih krajih, ki jih je obiskal kot šestletni deček, in skuša podoživeti izkušnjo prvega filma, izkušnjo srečevanja z ostarelimi neznanci, izkušnjo odkritosrčnih pogovorov o življenju in smrti. Namesto tega v parku sreča šestletnega sebe in film se prelevi v meditacijo na temo izgube otroške naivnosti in upanja ter nezmožnosti rekonstrukcije nečesa, kar se lahko preprosto in samo zgodi. Če se.

Priče *Świadkowie*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, Francija, 1987, video, barvni, 26'

4. julija leta 1946 je množica s sovražtvom zaslepljenih Poljakov v mestecu Kielce pobila dvainštirideset Judov, ki so preživeli drugo svetovno vojno. Štirideset let pozneje se v isto mesto odpravi Łoziński, da bi poiskal priče poboja in jih poprosil, da svoje izkušnje delijo s

kamero. Belolasi moški in ženske se nadrobno spominjajo usodnega dne, vendar režiserja bolj kot rekonstrukcija epizode nasilja zanimajo podrobnosti iz vsakodnevnega življenja prič v povojnih letih. Iz drobnih anekdot, govoric in osebnih mnenj se tako veliko jasneje izrišeta miselnost neke družbe in etika dvoma, ki se je naposled vendarle zažrla vanjo.

6. sklop

18. 3. ob 19.00, Slovenska kinoteka

Tako se to dela *Jak to się robi*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, 2006, video, barvni, 90', ap

Dokumentarec se začne z opozorilom: »Avtorji filma niso nikakor posegali, predlagali ali vplivali na dogodke in prizore v tem filmu. Gre izključno za beležko resničnosti.« Opozorilo se resnično zdi nujno, saj je protagonist filma Piotr Tymochowicz, strokovnjak za komuniciranje z javnostmi, težko verjetna oseba. Gre za človeka, ki si je v življenju postavil cilj. Izmed več stotin kandidatov bo izbral srečno peščico, ki se bo nato pod njegovim vodstvom prelevila v politike prihodnosti, velemojstre manipuliranja z javnostjo in vladanja množicam. Łoziński tri leta spremlja proces izobraževanja novih politikov in zraven ugotavlja, kako se v svojem brutalnem manipuliranju z masami sistem demokracije v ničemer ne razlikuje od nekdanjega poljskega sistema.

7. sklop

19. 3. ob 19.00, Slovenska kinoteka

Sedem Židov iz mojega razreda *Siedmiu Żydów z mojej klasy*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, 1992, video, barvni, 40', svp

Po dolgem času se prvič sreča osem sošolcev, starih prijateljev, ki so zavoljo državnega antisemitizma leta 1968 zapustili Poljsko in se razselili po svetu. Nekateri od njih so šele takrat, ko so bili prisiljeni zapustiti domovino, sploh izvedeli, da so po poreklu Judi. Pripovedujejo zgodbe o izgonu, se spominjajo svojih takratnih občutij in poskusov integracije v nova okolja. Še vedno jih bega vprašanje identitete. So Judje? Ali Poljaki?

Tonia in njena otroka *Tonia i jej dzieci*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, 2011, video, čb/barvni, 57', ap

Za mizo v kabinetu sedijo trije ljudje. Pred njimi se nahaja zmešnjava različnih dokumentov, pisem in fotografij. V ozadju brli računalniški monitor. Wera in Marcel sta odrasla otroka Tonje Lechtman, Judinje in predvojne komunistke, ki je bila leta 1949 aretirana in obtožena vohunjenja za Američane. Tretja oseba je Marcel Łoziński, režiser filma, dober prijatelj brata in sestre, priča zgodbe, ki jo zdaj družno skušajo rekonstruirati. Živahna izmenjava mnenj in spominov je ilustrirana z arhivskim gradivom, boleča preiskava preteklosti pa namesto jasnih odgovorov razpira nova vprašanja in dileme.

8. sklop

14. 3. ob 18.00, Slovenska kinoteka

Oče in sin *Ojciec i syn*

Režija: **Pawel Lozinski**; Poljska, 2013, video, barvni, 54', ap

Oče in sin na potovanju *Ojciec i syn w podróży*

Režija: **Marcel Łoziński**; Poljska, 2013, video, barvni, 75', ap
Marcel Łoziński in njegov sin iz prvega zakona, Paweł Łoziński, sta oba ugledna in proslavljena poljska ustvarjalca dokumentarnih filmov. Sin nekega dne očetu predlaga potovanje, iz katerega bi nato družno napravila film. Z avtom naj bi se iz Varšave odpeljala v Pariz, vse do parka, kjer je raztresen pepel Marcelove mame in Pawłove babice. Na poti pa se odkrito pogovorila o vsem, o čemer oče in sin še nikoli nista iskreno spregovorila med sabo. Potovanje res izpeljeta, vendar se stvari seveda zapletejo. Dialogi preraščajo v prepire, obtoževanja in užaljen molk. Nesoglasja se nadaljujejo pri montaži, ko oče in sin ugotovita, da se ne moreta podpisati pod isti film, zato iz istega gradiva vsak zmontira svojo verzijo potovanja, svojo verzijo videnja sebe in drugega. Izjemna analiza zmožnosti in nezmožnosti dokumentarnega pogleda, obenem tudi poglobljena študija identitete, splošne in osebne zgodovine, razmerja med objektom in subjektom.

Spremljevalni program

Od 13. do 20. marca

Razstava

Ukradeni otroci

Avtor: dr. Tone Kregar

Pod imenom Ukradeni otroci je v zgodovinski spomin Slovencev zapisana tragična usoda več kot šeststotih slovenskih otrok in mladostnikov, ki so bili med drugo svetovno vojno, največ avgusta 1942 v Celju, nasilno ločeni od pobitih ali v Auschwitz deportiranih staršev ter odpeljani v posebna nemška mladinska taborišča. Ukradeni otroci, ki veljajo za eno najhujše prizadetih skupin žrtev okupatorjevega nasilja na Slovenskem, danes delujejo v okviru Društva taboriščnikov – ukradenih otrok in se vsako leto srečajo na Prvi osnovni šoli v Celju, na kraju, kjer so jih nasilno odtrgali od mater. Tam je urejena tudi spominska soba s fotografijami in dokumenti, pri čemer za ohranjanje njihovega spomina ter njegovo umeščanje v zgodovinsko zavest pomaga skrbeti Muzej novejšje zgodovine Celje. V ta namen je muzej pripravil tudi manjšo potujočo razstavo, ki bo spremljala novi celovečerni dokumentarni film *Banditen-kinder – slovenskemu narodu ukradeni otroci* scenaristke in režiserke Maje Weiss ter tako domači kot tuji javnosti omogočila seznanitev s temeljnimi zgodovinskimi dejstvi, kar bo pripomoglo k še boljšemu razumevanju filma in njegovega sporočila.

Razstavo je pripravil Muzej novejšje zgodovine Celje v sodelovanju z Društvom taboriščnikov ukradenih otrok in Zavodom Maja Weiss.

Drugo preddverje, prosti vstop

Spremljevalni dogodek Amnesty International

Amnesty International Slovenije je ob 16. FDF razpisala **natečaj za mlade med desetim in dvajsetim letom**. Namen natečaja je povečati ozaveščenost mladih o človekovih pravicah, kot so zapisane v Splošni deklaraciji človekovih pravic, ter jih spodbuditi, da o kršitvah razmišljajo tudi z osebnega oz. krajevnega vidika. Poudarek je na strpnosti, torej pozitivnih primerih oz. idejah, kako prispevati k odpravi diskriminacije in spoštovanju človekovih pravic. Mladi imajo tako priložnost, da svoja opažanja, izkušnje in ideje izrazijo ter se reševanja problematike lotijo skozi filmski jezik. Nagrajeni filmi bodo razglašeni na sklepnih prireditvi festivala.

Povabili so jih tudi k **pisanju sporočil dobrodošlice za begunce in migrante na poti v Evropo**. Nevarna je že sama pot čez Sredozemsko morje, zelo zaskrbljujoča pa sta prestrezanje in vračanje migrantov v države, od koder so izpluli, čeprav jim tam grozijo

nadaljnje kršitve človekovih pravic. Svoje sporočilo jim lahko pustite tudi vi – na info točki o kampanji S. O. S. Evropa za pravice beguncev in migrantov.

ČE, 13. marca

Pogovor po projekciji filma *Moja odsotna družina*

V dokumentarnem filmu režiser Paul-Julien Robert raziskuje posledice svojega otroštva, ki ga je v sedemdesetih letih preživel v komuni, brez pravega doma. Štirideset let pozneje je tudi med nami veliko brezdomstva in različnih zgodb, ki so jih za raziskavi Daphne *Children Rough Sleepers* in *Women Rough Sleepers* povedali brezdomni otroci in ženske v desetih evropskih državah – v Sloveniji prvič v takem obsegu. Tematiko filma bosta z vidika današnjega položaja analizirali prof. Kate Moss, vodja evropskih raziskav o brezdomnih otrocih in ženskah, ter mag. Tanja Fajon, poslanka evropskega parlamenta in članica Odbora za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve.

V sodelovanju z Inštitutom za evropske raziskave in razvoj EuroCoop, ki 13. in 14. marca prireja prvo Slovensko konferenco o brezdomnih ženskah in otrocih.

Kosovelova dvorana

Cene vstopnic 4'95, 4'50* EUR

10-odstotni popust ob nakupu petih in 20-odstotni ob nakupu desetih vstopnic za različne filme

* za mlajše od 25 in starejše od 65 let ter upokojujence; število vstopnic s tem popustom je omejeno.

Informacije: Brane Kodrin **T** (01) 2417 167 **E** brane.kodrin@cd-cc.si

Akreditacije

Rok za prijavo: 7. marec 2014

Prosimo, da izpolnjeno prijavnico pošljete na elektronski naslov brane.kodrin@cd-cc.si.

Več informacij: <http://www.fdf.si/index.php/slv/novinarji/akreditacija>